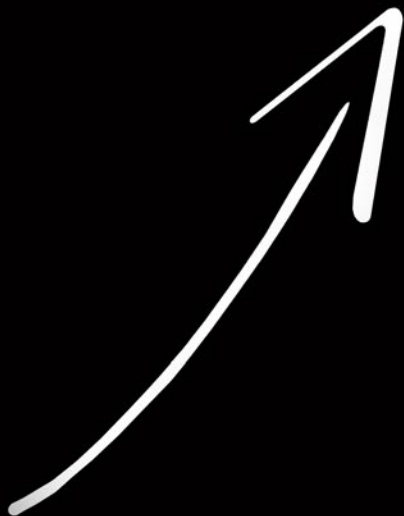

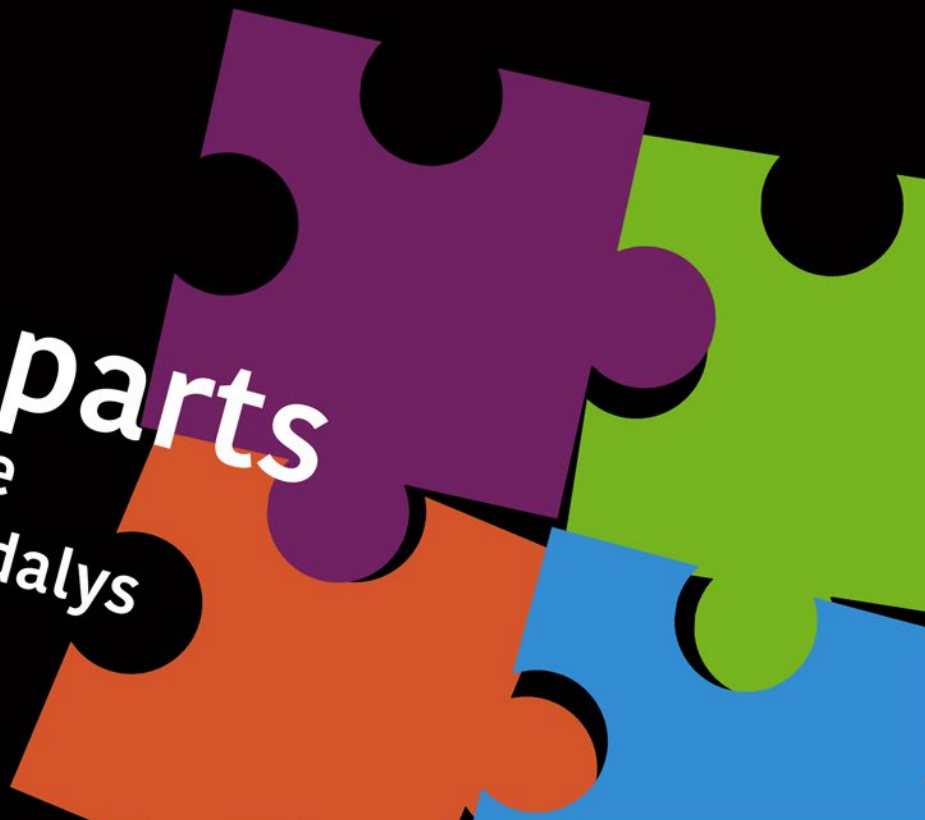
A is for activeness and altruism
C is for compromise and creativity
D is for democracy and dialogue/discussion
E is for everyone and entertainment/fun
F is for friendliness and freedom (of speech, opinion)
I is for inclusion
M is for multifunctionality
O is for openness and order
S is for safety
T is for together and tolerance

Common parts

Części wspólne

Bendrosios dalys

Wstęp	4
Praktyka litewska i polska	8
Centrum Dzieci i Młodzieży w Vilkaviskis i jego doświadczenie	9
Dom Kultury Kadr – filozofia działania	13
Przestrzeń młodzieżowego MAL-u w DK Kadr i kodeks dobrych praktyk	16
Rozważania	19
nad potrzebą istnienia miejsca dla młodzieży	20
nad rozwiązaniami przestrzennymi	21
nad użytkownikami	22
nad związkiem z instytucją	23
nad kadrą	24
Wnioski	27
Išvadas	4
Lietuvos ir Lenkijos stažuotės	8
Vilkaviškio vaikų ir jaunimo centras	9
KADR Kultūros namai - veiksmo filosofija	13
Erdvė jaunimo MAL -o ir geros praktikos kodeksas KADR kultūros namuose ...	16
Svarstymai	19
apie vietos poreikį jaunimui	20
apie erdvinius sprendimus	21
apie vartotojus	22
apie ryšį su institucija	23
apie personalą	24
Išvados	27

Wstęp Źwadas

Common Parts - Części Wspólne to projekt, który został zrealizowany w Domu Kultury Kadr w lipcu 2018 w ramach Polsko-Litewskiego Funduszu Wymiany Młodzieży we współpracy z „Vilkaviškio vaikų ir jaunimo centras” - Centrum Dzieci i Młodzieży Vilkaviskis. W jego ramach młodzież z Litwy i Polski przez tydzień uczestniczyła w warsztatach odbywających się na obszarze warszawskiego Służewca. Głównym tematem spotkania było opracowywanie dobrych praktyk gospodarowania przestrzeniami wspólnymi rozumianymi zarówno jako tereny wielokulturowe, jak i sąsiedzkie miejsca aktywności lokalnej. Wyrażenie common parts będące jednocześnie tytułem projektu konotuje nie tylko miejsca czy przestrzenie w ścisłym tego słowa rozumieniu. Części wspólne to także zbieżności pozwalające budować mosty. To zarówno podobieństwa kulturowe, jak i wspólnota doświadczeń.

W ramach projektu odbyły się warsztaty międzykulturowe, artystyczne, obywatelskie. Miały na celu zwiększenie kompetencji kulturowych i społecznych uczestników, dostrzeżenie podobieństw, poznanie technik recyklingowych, jak również idei sztuki umiejscowionej społecznie, a także opracowanie alfabetu wartości części wspólnych. Cykl dyskusji, prezentacje, działania performatywne, umożliwiły opracowanie zbioru wartości fundamentalnych dla odpowiedzialnego kształtowania wspólnej przestrzeni. Były bazą do powstania instalacji artystycznych stworzonych podczas warsztatów up-cyclingowych i prezentowanych następnie w różnych miejscach w przestrzeni Domu Kultury Kadr. Alfabet, który prezentujemy na okładce stał się podstawą naszych wszystkich działań. Zachowaliśmy jego angielską formę, ponieważ komunikacja w czasie całego projektu

Common Parts - Bendrosios Dalys tai yra projektas, 2018 metų liepos mėnesį įgyvendintas bendradarbiaujant KADR Kultūros Namams ir Vilkaviškio vaikų ir jaunimo centrui, finansavo Lenkijos-Lietuvos Jaunimo Mainų Fondas. Projekto metu jaunimas iš Lietuvos ir Lenkijos dalyvavo savaitės seminaruose, kurie vyko Varšuvoje, Służewiec teritorijoje. Pagrindinė susitikimo tema buvo: bendrų erdvių, suprantamų kaip daugiakultūrinės vietovės, kaimyninės lokalias aktyvumo vietos, gerosios valdymo praktikos parengimas. Išraiška common parts esanti tuo pačiu metu ir projekto pavadinimu, reiškia ne tik vietas ar erdves griežta to žodžio prasme. Bendrosios dalys tai taip pat yra konvergencija, leidžianti statyti tiltus. Tai yra ir kaip kultūriniai panašumai, ir kaip bendroji patirtis.

Projekto metu vyko tarpkultūriniai, meno ir pilietiniai seminarai. Jų tikslas - padidinti dalyvių kultūrinės ir socialinės kompetencijas, pastebėti panašumus, pažinti perdirbimo metodus, taip pat ir socialiai lokalizuoto meno idėją, bei bendrųjų dalių abėcėlės parengimą. Diskusijų ciklas, pristatymai ir performatyvinė veikla sudarė galimybę sukurti pagrindinių vertybių, reikalingų atsakingam bendros erdvės formavimui, visumą. Jie buvo pagrindu atsirasti up-cyclingo seminarų metu sukurtoms meno instaliacijoms, kurios vėliau buvo eksponuojamos įvairiose KADR kultūros namų erdvėse. Abėcėlė, kurią pateikiame ant viršelio, tapo visos mūsų veiklos pagrindu. Mes išlaikėme jos anglų kalbą, kadangi bendravimas visame projekte vyko būtent šia kalba.

Projekto tikslas taip pat buvo šio leidinio rengimas, kuriame mes stengiamės parodyti lokalių jaunimo aktyvumo vietų funkcionavimą remiantis KADR Kultūros Namų ir Vilkaviškio Vaikų ir

odbywała się właśnie w tym języku.

Celem projektu było również przygotowanie niniejszej publikacji, w której staramy się pokazać funkcjonowanie młodzieżowych miejsc aktywności lokalnej na przykładzie DK Kadr oraz Centrum Dzieci i Młodzieży w Wilkaviskis. Ponadto chcieliśmy ukazać w jaki sposób dążyliśmy do wypracowania pewnych uniwersalnych rozwiązań.

Realizacja projektu w Domu Kultury Kadr była okazją do namysłu nad formułą funkcjonowania naszego miejsca aktywności młodzieży, a także do opracowania dalszej filozofii jego działania. Jest to jeden z elementów całego procesu konsultacji, który DK Kadr realizuje od roku. Doświadczenia naszego litewskiego partnera pozwoliły nam w szerszym kontekście spojrzeć na młodzieżowe przestrzenie znajdujące się w siedzibie instytucji. Była to również próba wypracowania uniwersalnych wskazówek: jak takie miejsce powinno wyglądać oraz jakie elementy jego funkcjonowania są najważniejsze. Kluczowym elementem było uchwycenie wyobrażeń dotyczących przestrzeni, w której młodzi chcieliby przebywać, jak również szukanie odpowiedzi na pytanie czy i które potrzeby młodzieży mogą być w ogóle realizowane w tego typu miejscach.

O wyjątkowości obydwu MAL-i młodzieżowych świadczy ich autonomiczność w stosunku do przestrzeni, w której się znajdują i z którą są związane. Poniżej przedstawiamy krótkie opisy Centrum Dzieci i Młodzieży Wilkaviskis oraz Domu Kultury Kadr w Warszawie.

Jaunimo Centro pavyzdžiu. Be to, mes norėjome parodyti, kaip siekėme parengti tam tikrus universalius sprendimus.

Projekto įgyvendinimas KADR Kultūros Namuose sudarė sąlygas pamąstyti apie mūsų jaunimo veiklos erdvės formulę, o taip pat parengti tolesnės jos veiklos filosofiją. Tai yra vienas iš bendrų konsultacijų elementų, kurį KADR kultūros namai įgyvendina jau metus. Mūsų Lietuvos partnerio patirtis leido mums platesniame kontekste pažvelgti į jaunimo erdves, esančias įstaigos būstinėje. Tai taip pat buvo bandymu kurti bendras gaires: kaip tokia vieta turėtų atrodyti ir kokie jos veikimo elementai yra svarbiausi. Pagrindiniu elementu buvo suvokimo apie erdvę, kurioje jauni žmonės nori būti, fiksavimas, taip pat atsakymo į klausimą, ar ir kokie jaunimo poreikiai iš viso gali būti patenkinami tokiose vietose, paieška.

Apie abiejų Jaunimo Aktyvumo Vietų unikalumą liudija jų savarankiškumas atsižvelgiant į erdvę, kurioje jie yra ir su kuria jie yra susiję. Žemiau pateikiame trumpus Vilkaviškio Vaikų ir Jaunimo Centro bei Varšuvos KADR Kultūros Namų aprašymus.

Praktyka litewska i polska Lietuvos ir Lenkijos stažuotės

Centrum Dzieci i Młodzieży w Wilkaviskis i jego doświadczenie

Centrum w Wilkaviskis zostało założone w 1959 roku jako dom pionierów i dzieci szkolnych. Swoją obecną nazwę zyskało w 1994 roku. Centrum zajmuje się edukacją nieformalną, bierze aktywny udział w różnorodnych projektach narodowych i międzynarodowych, konkursach, obchodach i festiwalach muzycznych. Obecnie gości 28 klubów zajęciowych, wśród nich sekcje artystyczne, taneczne, technik wokalnych, angielskiego, skautingu, biologiczne, improwizacji teatralnej, fotografii itp., na które uczęszcza ponad 600 dzieci. W centrum pracuje 18 edukatorów.

W 2016 roku założony został nowy oddział instytucji. Na podstawie rozporządzenia Departamentu do Spraw Młodzieżowych Litwy o nazwie „Konceptcja Otwartych Centrów i Przestrzeni Młodzieżowych” z częściowego dofinansowania grantów norweskich stworzono Otwarte Centrum Młodzieży z zapleczem socjalnym, pedagogicznym i psychologicznym. Centrum odwiedzają głównie młodzi ludzie z całego regionu w wieku od 14 do 29 lat. Mogą oni uczestniczyć w różnych projektach i aktywnościach, wśród których można wyróżnić wieczory filmowe, popołudnia z gotowaniem, spotkania ze znanymi ludźmi, turnieje planszówek, pokazy zdjęciowe, spotkania sportowe i inne. Przestrzeń centrum jest zaadaptowana nie tylko do działań kreatywnych i aktywnego rozwoju, ale też do przebywania i spędzania czasu na rozmowach indywidualnych. Działania zorientowane są raczej na proces niż na rezultaty końcowe. Młodzi ludzie są motywowani do działań autonomicznych, podejmowania wyzwań i odkrywania swojej tożsamości. Zachęca się ich także do wolontariatu. Z przestrzeni korzystają także organi-

Vilkaviškio vaikų ir Jaunimo Centras

Vilkaviškio Centras įkurtas 1959 metais kaip pionierių ir moksleivių namai. Savo dabartinį pavadinimą gavo 1994 m. Pagrindinė centro veikla – neformalusis švietimas, aktyviai dalyvaujant įvairiuose nacionaliniuose ir tarptautiniuose projektuose, konkursuose, šventėse ir festivaluose. Šiuo metu galima rinktis iš 28 studijų ir programų: dailės, šokių, vokalo, anglų, skautų, jaunųjų gamtos tyrinėtojų, vaidybinių improvizacijų, fotografijos ir kt., kurias lanko daugiau nei 600 vaikų. Centre dirba 18 pedagogų.

2016 m. buvo įsteigtas naujas įstaigos skyrius. Remiantis Lietuvos Respublikos Jaunimo reikalų departamento „Atvirųjų jaunimo centrų ir erdvių koncepcija” sprendimu, dalinai finansuojant EEE programai ir Norvegijos fondui, sukurtas Atviras jaunimo centras, kurio pagrindinis tikslas – socialinės, pedagoginės ir psichologinės pagalbos teikimas jaunimui. Centre dažniausiai lankosi jauni, nuo 14 iki 29 metų, žmonės iš viso regiono. Jie gali dalyvauti įvairiuose projektuose ir veiklose, tarp kurių galima išskirti kino vakarus, valgių ruošimo popietes, susitikimus su žymiais žmonėmis, stalo žaidimų turnyrus, fotografijos parodas, sporto renginius ir kt. Centro erdvė yra pritaikyta kūrybinei, aktyviai veiklai, buvimui ir laiko leidimui drauge, bei individualiems pokalbiams. Veikla yra orientuota labiau į procesą, o ne į galutinį rezultatą. Jauni žmonės yra motyvuojami veikti savarankiškai, priimti iššūkius ir atskleisti savo tapatybę. Skatinama jaunimo savanoriška veikla. Centro erdvė taip pat naudojasi jaunimo nevyriausybinių organizacijos ir asociacijos. Rūta, specialistui darbui su jaunimu, mums sakė: *Mano kolegė Virginija ir aš tikrai esame patenkintos jaunimo poreikiu ne vien pasėdėti, susitikti su*

zacje młodzieżowe, pozarządowe i stowarzyszenia. Ruta, opiekunka przestrzeni mówi nam: *Moja współpracowniczka Virginia i ja jesteśmy naprawdę usatysfakcjonowane z intencji młodzieży, żeby nie tylko posiedzieć, spotkać się ze znajomymi, napić się herbaty, ale także podążać za różnymi sugestiami i pomysłami, które próbujemy razem wprowadzić.*

W Centrum poza przestrzeniami wspólnymi znajdują się: pokój muzyczny, kuchnia, sala komputerowa oraz pokój gier. Narracje bywalców są różne, np.: *Centrum młodzieży jest miejscem, w którym mogę spotykać się i spędzać czas ze znajomymi niezależnie od warunków pogodowych na zewnątrz. Jest tam też studio fotograficzne, więc chodzę tam uczyć się fotografii i robić zdjęcia*³ (Victorija). Albo: *Rzecz, która sprawia, że tam przychodzi to pokój muzyczny, w którym mogę realizować swój cel nauczenia się gry na jak największej liczbie instrumentów*⁴ (Vita). Jeśli chodzi o problemy, z którymi mierzy się kadra centrum - pojawiają się także opinie o tym, że część młodych ludzi korzysta z przestrzeni głównie zjeść i posiedzieć, co może przysparzać trudności działającym tam pracownikom, których rola sprowadza się w tych przypadkach do często bezskutecznego ciągłego proponowania młodym różnych aktywności.

draugais, išgerti puodelį arbatos, bet ir dalyvauti įgyvendinant įvairius pasiūlymus ir idėjas, kurias mes bandome kartu įgyvendinti?

Centre taip pat yra: muzikos kambarys, virtuvė, kompiuterių salė, žaidimų erdvė. Lankytojų pasakojimai yra skirtingi, pvz., : *Jaunimo centras yra vieta, kur galiu susitikti ir praleisti laiką su draugais nepriklausomai nuo lauko oro sąlygų. Ten taip pat yra fotostudija, todėl aš einu ten mokytis fotografijos ir fotografuoti*³ (Victorija). Arba: *Dalykas, dėl kurio ten atvykstu, yra muzikos kambarys, kuriame galiu siekti savo tikslo išmokti groti kuo didesniu instrumentų skaičiumi*⁴ (Vita). Kalbant apie problemas, su kuriomis susiduria darbuotojai centre - yra nuomonė, kad dalis jaunų žmonių naudojami erdve pagrindė pavalgyti ir pasėdėti, kas gali sukelti sunkumų ten dirbančioms darbuotojoms, kurių vaidmuo tokiais atvejais susiveda į neveiksmingą nuolatinį siūlymą jauniems žmonėms imtis įvairios veiklos.

Dom Kultury Kadr - filozofia działania

Kształt Domu Kultury Kadr, zlokalizowanego od 2017 roku w nowej siedzibie, jest wynikiem kilkuletniej pracy koncepcyjnej, posłkowania się wiedzą specjalistów, jak i propozycjami wypracowanymi przez samych Mieszkańców Mokotowa i szerzej, Warszawy. Filozofia działania Domu Kultury zawiera się w trzech wartościach:

- wrażliwość na eksperyment, procesualność, uwzględnianie ew.porażki jako naturalnej formy nauki;
- rozwijająca kultura – żywa, oparta na profesjonalnych podstawach,
- otwarta wspólnota, czyli poszukiwanie wspólnych symboli, wspieranie proobywatelskich postaw, inspirowanie do działania i współodpowiedzialności za otoczenie.

Generalizując, Dom Kultury Kadr opiera swoje działania na dwóch filarach: rozwoju tożsamości lokalnej, działaniach nastawionych na tworzenie społeczności oraz zwiększaniu udziału społeczności w życiu kulturalnym, rozwojowi kultury. Te dwa filary odnoszą się do rozróżnienia na community centre i cultural centre, które w Kadrze mają się nawzajem przenikać i napędzać. Pierwszy filar ma służyć zapobieganiu wykluczeniu społecznemu, sprzyjąc integracji społecznej, budowaniu tożsamości lokalnej – to zadania, które realizują MAL-e i dom kultury jako miejsce spotkań i przyjazna przestrzeń publiczna. Drugi filar ma służyć zachęcaniu i angażowaniu uczestników działań domu kultury do udziału w wydarzeniach kulturalnych na wysokim poziomie. Ważne jest dla nas rozbudzanie potrzeb kulturalnych, zapoznanie mieszkańców z nowymi formami i wydarzeniami, edukację kulturalną – ale w ramach kultury żywej, angażującej.

KADR Kultūros namai - veiksmo filozofija

Nuo 2017 metų esančio naujuose pastatuose KADR Kultūros Namų darbo forma yra kelių metų konceptualaus darbo rezultatas, pasinaudojant specialistų žiniomis taip pat pačių Mokotów rajono ir plačiau – Varšuvos gyventojų parengtais pasiūlymais. Kultūros namų veikimo filosofiją sudaro tris vertybės:

- jautrumas eksperimentui, tęstinumas, atsižvelgimas į galimą nesėkmę kaip į natūralią mokymosi formą;
- ugdanti kultūra - gyva, paremta profesionaliu pagrindu,
- atvira bendruomenė, kitaip tariant bendrų simbolių paieška, pilietiškumo palaikymas, įkvėpimas veikimui ir bendra atsakomybė už aplinką.

Apibendrinant, KADR Kultūros Namai savo veiklą grindžia dviem ramsčiais: vietinės tapatybės ugdymu, bendruomenės stiprimui nukreipta veikla, bei bendruomenės dalyvavimo kultūriname gyvenime didinimu, kultūros plėtra.

Šie du ramsčiai tinka prasmų community centre ir cultural centre atskyrimui, kurie KADR Kultūros Namuose turi tarpusavyje persipinti ir viena kitą stiprinti. Pirmasis ramstis tarnauja socialinės atskirties prevencijai, skatina socialinę įtrauką, stiprina vietos identitetą – tai yra užduotys, kurias realizuoja Lokali Aktyvumo Vieta ir Kultūros Namai kaip susitikimo vieta ir draugiška viešoji erdvė. Antrasis ramstis skirtas skatinti ir įtraukti kultūros namų lankytojus dalyvauti aukšto lygio kultūros renginiuose. Mums yra svarbu pažadinti kultūros poreikius, supažindinti gyventojus su naujomis formomis ir įvykiais, kultūrinio švietimo gyvosios, įdomios kultūros kontekste.

Funkcję angażowania społeczności lokalnej w życie Domu Kultury realizują dwie przestrzenie: dom sąsiedzki Akumulator oraz Miejsce Aktywności Młodzieży. Działać mają niejako obok instytucji i oddolnie, ustawiając użytkownika w roli pomysłodawcy i uczestnika działań, a nie odbiorcy oferty i konsumenta usługi. Pomysł na przestrzeń dla młodych w Kadrze wiąże się z założeniami programu „Młoda Warszawa. Miasto z klimatem dla Młodych 2016-2020”. Dwie główne zasady programu to zasada podmiotowości młodzieży oraz zasada włączania. Ta pierwsza zakłada, że młodzi ludzie są w stanie samodzielnie definiować swoje problemy i działać⁵, że mogą być współtwórcami działań na rzecz rówieśników, a co za tym idzie, że istnieje potrzeba budowania przestrzeni do ich niezależnego funkcjonowania. Zasada włączania kładzie nacisk na niejednorodność społeczności młodzieży - na uwzględnianie potrzeb różnych grup, konieczności projektowania działań w sposób niepomijający żadnej z nich. Stąd pomysł na stworzenie przestrzeni młodzieży (a nie przestrzeni dla młodzieży), której użytkownicy sami decydowaliby o wyglądzie, zmianach i wydarzeniach⁶.

MAL Młodzieżowy w Kadrze znajduje się w głębi budynku, na pierwszym piętrze obok kuchni. Składa się z sali z kilkoma stołami, szafkami i regałami oraz mniejszego pomieszczenia, w którym stoją półki z książkami i gramy, są pufy oraz odpoczywa Ignacy - kadrowy manekin. Decyzja o zostawieniu tej przestrzeni w dość surowym stanie determinowana była intencją by o wyglądzie i funkcjonalności decydowała sama młodzież. Pierwsze koncepcje powstałe w trakcie konsultacji i warsztatów z młodzieżą stanowić miały otwarcie na współpracę, a nie w pełni gotowy pomysł na funkcjonowanie. „Zależało nam przede wszystkim, żeby

Vietos bendruomenės įtraukimą į Kultūros Namų gyvenimą vykdo dvi erdvės: kaimynystės namai Akumulator ir Jaunimo Aktyvumo Vieta. Jie turi veikti šalia institucijos ir iš apačios, kada lankytojas yra veiklos iniciatoriaus ir dalyvio vaidmenyje, o ne kaip pasiūlymo gavėjas ir paslaugos vartotojas. Erdvės jaunimui idėja KADR Kultūros Namuose yra susijusi su programos „Jaunoji Varšuva. Miestas su klimatu Jauniems 2016-2020“ prielaidomis. Du pagrindiniai programos principai tai: jaunimo subjektyvumo principas ir įtraukties principas. Pagal pirmąjį principą daroma prielaida, kad jauni žmonės savarankiškai sugeba apibrėžti savo problemas ir veikti⁵, kad jie gali būti veiksmų savo bendraamžių naudai bendraatoriai, vadinasi yra poreikis kurti erdvę jų savarankiškam funkcionavimui. Įtraukimo principas pabrėžia jaunimo bendrijos nevienalytiškumą - atsižvelgimą į skirtingų grupių poreikius, poreikį projektuoti veiklą tokiu būdu, kad ne viena jų nebūtų pamiršta. Iš čia atsirado idėja sukurti jaunųjų erdvę (o ne erdvę skirtą jaunimui), kurios vartotojai patys spręstų apie jos išvaizdos, pokyčius ir įvykius⁶.

KADR Kultūros Namuose esanti Jaunimo Aktyvumo Vieta yra pastato gilumoje, pirmame aukšte šalia virtuvės. Jis susideda iš salės, kurioje yra keli stalai, spintelės ir knygų lentynos, bei mažesnės patalpos, kurioje stovi lentynos su knygomis ir žaidimais, yra pufai, bei ilsisi Ignacy - personalo manekenas. Sprendimą palikti šią erdvę neužbaigtą įrengti, rėmėsi ketinimu, kad apie išvaizdą ir funkcionalumą spręstų pats jaunimas. Pirmosios koncepcijos, atsiradusios konsultacijų ir seminarų su jaunais žmonėmis metu, turėjo būti atviros bendradarbiavimui, o ne pateikti pilnai užbaigtą funkcionavimo idėją. „Visų

jak najatrakcyjniej przedstawić możliwości jakie ta przestrzeń daje, ożywiać myślenie na temat wspólnego miejsca w przestrzeni publicznej” - pisał w raporcie koordynator działań młodzieżowych w Kadrze.⁷ Codziennosc Domu Kultury pokazuje, że Przestrzeń Młodzieżowa jest wciąż stosunkowo mało używana. Wśród grup, które regularnie z niej korzystają wyróżnilibyśmy głównie Młodzieżową Radę Dzielnicy Mokotów, która odbywa tam spotkania i sesje oraz uczestników amatorskich zajęć głosowych i tanecznych w trakcie roku szkolnego. Grupy te jednak w niewielkim stopniu włączają się w proces współtworzenia miejsca.

pirma mums buvo svarbu, kad kuo labiau patraukliai pateikti šios erdvės teikiamas galimybes, skatinti galvojimą apie bendrą vietą viešojoje erdvėje” - ataskaitoje rašė KADR Kultūros Namų jaunimo veiklos koordinatorius.⁷ Kultūros manų kasdienybė rodo, kad Jaunimo erdvė yra vis dar palyginti mažai naudojama. Tarp grupių, kurios reguliariai ją naudoja, išskirtumėme Mokotów apygardos jaunimo tarybą, kuri organizuoja ten susitikimus ir sesijas, bei mėgėjiškų balso ir šokio užsiėmimų dalyvius mokslo metų eigoje. Tačiau šios grupės mažai prisideda prie bendro vietos kūrimo proceso.

Przestrzeń młodzieżowego MAL-u w DK Kadr i kodeks dobrych praktyk

Erdwė jaunimo MAL-o
ir geros praktikos kodeksas
KADR kultūros namuose

Wizytę młodzieży z Vilkaviskis, odbywającą się w związku z nią warsztaty i aktywności, w których uczestniczyli także młodzi warszawiaci potraktowaliśmy jako pretekst do próby uchwycenia wyobrażeń dotyczących przestrzeni, w której młodzi chcieliby przebywać. Podczas warsztatów młodzież pracowała nad koncepcją zagospodarowania przestrzeni tutejszego MAL-u. Dużo więcej powstałych prac dotyczyło tego co robić w tej przestrzeni niż jak ma ona wyglądać. Pojawił się zatem klimatyzator, ale także stół pingpongowy, pianino, kostka do gry, pufa, flipcharty z odbiciami rąk uczestników projektu.

W trakcie całego projektu zbieraliśmy anonimowo sugestie dotyczące tego jak urządzić tę przestrzeń żeby młodzież chciała w niej przebywać. Poza oczywistą już dla nas potrzebą powietrza – otwieranych okien i możliwości szybkiego wietrzenia⁸ ujawniła się duża potrzeba osobnej kuchni, w której młodzież nie czułaby, że przeszkadza pracownikom (w koncepcji funkcjonowania DK Kadr jest to przestrzeń otwarta dla wszystkich). W Vilkaviskis taka kuchnia istnieje i w narracji goszczącej u nas młodzieży litewskiej gotowanie razem jest ważnym aspektem wspólnego bycia w Centrum. Co ciekawe ktoś wspominał też o potrzebie przestrzeni biurowej. Byliśmy tym zdziwieni, bo wydawało nam się, że biurowość to cecha, którą MAL w Kadrze zdecydowanie posiada. Być może jednak, młodzież postrzega tę przestrzeń warsztatowo, ale nie jako przestrzeń do indywidualnej pracy.

Po projekcie zapytaliśmy też uczestników indywidualnie o to czego potrzebowałiby w swoim miejscu. Istotną okazała się możliwość modyfikacji przestrzeni, dopasowywania jej do potrzeb. *I żeby goście mieli duży wpływ na wygląd wnętrza.* (Adam), *a także możliwość osvajania, personali-*

Jaunų žmonių iš Vilkaviškio apsilankymą, jo metu vykstančius seminarus ir užsiėmimus, kur taip pat dalyvavo jaunieji varšuviečiai traktavome kaip galimybę pabandyti užfiksuoti įsivaizdavimą apie erdvę, kurioje jauni žmonės norėtų lankytis. Seminaro metu jaunimas dirbo su vietinės Jaunimo Aktyvumo Vietos erdvės pritaikymo samprata. Daug daugiau darbų buvo apie tai, ką daryti šioje erdvėje, negu apie tai kaip ji turėtų atrodyti.

Taigi atsirado kondicionierius, stalo teniso stalas, pianinas, žaidimų kauliukas, pufas, flipchart-as su projekto dalyvių rankų atspaudais.

Viso projekto metu anonimiškai rinkome pasiūlymus apie tai kaip įrengti šią erdvę, kad jauni žmonės norėtų joje būti. Be jau akivaizdus mums oro poreikio – langų atidarymo ir greito vėdinimo galimybės⁸ atsiskleidė didelis atskiros virtuvės poreikis, kurioje jauni žmonės nejausty, kad trukdo darbuotojams (KADR Kultūros Namuose tai yra erdvė atvira visiems). Vilkaviškyje tokia virtuvė yra ir iš mus lankančio Lietuvos jaunimo pasakojimų pasirodė, kad maisto ruošimas yra svarbus būvimo kartu centre aspektas. Įdomu tai, kad kažkas taip pat paminėjo, kad reikia erdvės biurui. Mes buvome nustebinti, nes mums atrodė, kad tai vieta, kurią Lokali Jaunimo Aktyvumo Vieta KADR Kultūros Namuose neabejotinai turi. Tačiau galbūt jauni žmonės šią erdvę mato dirbtuvių prasme, o ne kaip erdvę individualiam darbui.

Pasibaigus projektui mes taip pat individualiai paklausėme dalyvių apie tai, ko jie norėtų jų vietose. Pasirodė esanti reikšminga erdvės keitimo galimybė, pritaikant ją pagal poreikius. *Ir kad svečiai turėtų didelę įtaką interjero dizainui.* (Adam), *o taip pat galimybė erdvę pritaikyti, personalizuoti.* (...) *plakatai ant sienų* (Ola) arba:

zowania przestrzeni. (...) plakaty na ścianach (Ola) lub: Zawsze mi się to podobało w niektórych knajpach, że są takie ściany, na których można się wpi-sywać i można na przykład dodać coś od siebie, jakaś data, wierszyk czy coś tam (...) Jeśli chodzi o te miejsca ludzie się po prostu markerem po ścia-nie wpisywali (Wikoria). Może taka duża tablica czarna na takie markery kolorowe do zmywania (Ola). Idąc tym tropem znam takie dwa miejsca na Chmielnej. Pierwsze to (...) tam są położone karteczki kolorowe i pełno przypiętych. A drugie miejsce to jakaś kawiarenka z gorącą czekoladą i tam do lampy się przypina, sama nie pamiętam, ale także karteczki (Ada). Bardzo ważna dla młodzieży jest także swoboda bycia: Wygodne miej-sce do siedzenia, jakieś pufy czy kanapa, rzut-nik, laptop z utworzonym kontem na Netflixie i mikrofalówka do popcornu. A do tego możliwość zostania tam do bardzo późnej godziny (Ada) Albo: Aby to było takie fajne miejsce do długich spotkań towarzyskich. (Adam)

Potwierdza to rozważania pracowników Kadru, któ-ry tworzyli koncepcję tutejszego MAL-u. W trak-cie konsultacji z młodzieżą doszli oni do wnio-sku, że aby miejsce rzeczywiście było młodzieży (a nie „dla młodzieży”) – musi być też przestrzenią relaksu, „nicnierobienia” oraz miejscem do spo-tkania ze znajomymi.⁹ Innymi tematami istot-nymi we wnioskach naszych kolegów były: spraw-czość, możliwość nauki i wymieniania się pasjami, zainteresowaniami, rzeczami. Wątki te także poru-szane były przez młodych w trakcie projektu.

visada man patiko kai kuriuose baruose, kai yra tokios sienos, ant kurių galima pasirašyti ir pa-vyzdžiui, galima pridėti kažką nuo savęs, kokią datą, eilėraščių ar kažką (...) Jeigu eina kalba apie šias vietas žmonės tiesiog markeriu rašė ant sie-nos (Wikoria). Galbūt tokia didelė juoda lenta su tokiais spalvotais markeriais, kurie nusitrina (Ola). Pratęsdamas žinau tokias dvi vietas Ch-mielna gatvėje. Pirmoji tai (...) ten yra padėtos spalvotos kortelės ir daug prisegtų. Antroji vieta kažkokia kavinukė su karštu šokoladu ir ten pri-segama prie lempos, pati nepamenu, bet taip pat kortelės (Ada). Jaunimui labai svarbu yra būvimo laisvė: Patogi vieta sėdėjimui, kokie pufai ar so-fos, projektorius, nešiojamas kompiuteris su su-kurtu prisijungimu prie Netflix ir mikrobanginė kukurūzų spargėsiams. Prie to su galimybe pasi-likti ten iki labai vėlyvo meto (Ada) Arba: Kad tai būtų tokia graži vieta ilgalaikei bendravimui su draugais. (Adam)

Tai patvirtina KADR kultūros namų darbuotojų, kurie kūrė vietinio Lokalaus Jaunimo Aktyvumo koncepciją, svarstymus. Konsultacijų su jaunu-mu jie priėjo prie išvados, kad vieta tikrai turi būti jaunimo (o ne „jaunimui“) - taip pat turi būti erdvė atsipalaidavimui, „nieko nedarymui“ bei vieta susitikti su pažįstamais.⁹ Kitomis svarbio-mis temomis mūsų kolegų išvadose buvo: efekty-vumas, galimybė mokytis ir keistis aistromis, in-teresaais, daiktais. Šias temas jaunimas kėlė taip pat ir projekto metu.

Traktowanie Przestrzeni Młodzieżowej w Kadrze jako Miejsce Aktywności Lokalnej kreuje pewne oczekiwania, a jej położenie na terenie instytucji - wiele wątpliwości. Pojawiają się pytania o to po co stworzyć taką przestrzeń, jak urządzić, o formułę oddawania jej młodym użytkownikom, o to jacy powinni to być użytkownicy, jaki powinien być jej związek z instytucją. Słuchając narracji bywalców Centrum w Vilkaviskis mieliśmy wrażenie, że udało się tam wytworzyć przestrzeń, do której młodzi przychodzą i w której lubią przebywać także poza zajęciami. Przez formułę przyłączenia do placówki edukacyjnej dokonuje się tam jednak swego rodzaju inicjacja aktywności. Grupy użytkowników ukonstytuowane podczas zajęć mogą spędzać tam dalej czas wolny, a opiekunki miejsca proponują wspólne działania. MAL Młodzieżowy w Kadrze z założenia miał być przestrzenią czekającą, bez żadnej gotowej oferty zajęciowej. Można by więc powiedzieć, że mamy do czynienia z dwoma modelami współpracy z młodymi ludźmi. Za poprzednimi koordynatorami MAL-i w Kadrze zidentyfikowalibyśmy je jako te nastawione bardziej na proponowanie i na grupy zorganizowane oraz te czekające, nakierowane bardziej na odbiorców indywidualnych.

nad potrzebą istnienia miejsca dla młodzieży

Otwarte przestrzenie sąsiedzkie - a takie stanowią mają zarówno MAL młodzieżowy w Kadrze jak i Otwarte Centrum w Vilkaviskis - są swoistym laboratorium obywatelskości. W założeniu mają uczyć użytkowników odpowiedzialności za miejsce, za jego program i zasady w nim panujące. W raporcie o otwieraniu się domów sąsiedzkich na współpracę z młodzieżą stwierdza się,

Jaunimo erdvės traktavimas KADR Kultūros Namuose kaip Jaunimo Lokalios Aktyvumo Vietos sukuria tam tikrus lūkesčius, o jo vieta įstaigos patalpose - kelia daug abejonių. Atsiranda klausimų kodėl reikia kurti tokią erdvę, kaip ją įrenginėti, kokios turi būti jos suteikimo jauniems naudotojams taisyklės, kokie turėtų būti naudotojai, koks turėtų būti jos santykis su institucija. Klausydami Vilkaviškio centro lankytojų pasakojimų, mums susidarė įspūdis, kad ten pavyko sukurti erdvę, kur jaunimas ateina ir kurioje jie mėgsta būti ir po užsiėmimų. Formalaus prisijungimo prie švietimo įstaigos metu, ten vyksta visgi tam tikras veiklos inicjavimas. Užsiėmimų metu suformuotų vartotojų grupės gali čia toliau leisti laisvalaikį, o vietas darbuotojai siūlo bendrą veiklą. KADR Kultūros Namų jaunimo Lokali Aktyvumo Vieta pagal sumanytą turėjo būti laukianti erdvė be jokio iš anksto paruošto užsiėmimų pasiūlymo. Tai gali pasakyti, kad turime du bendradarbiavimo su jaunais žmonėmis modelius. Sutinkant su ankstesniais jaunimo Lokalio Aktyvumo Vietų koordinatoriais KADR Kultūros Namuose, mes juos identifikuotume kaip labiau orientuotus į pasiūlymus ir į organizuotas grupes, bei į tas laukiančias, labiau orientuotas į individualius naudotojus.

apie jauniems žmonėms skirtos vietos buvimo poreikį

Atviros kaimynystės erdvės - o tokiomis turi būti ir jaunimo Lokali Aktyvumo Vieta KADR Kultūros Namuose kaip ir Atviras Centras Vilkaviškyje - yra savotiškoms pilietybės laboratorijomis. Pagal idėją turi mokyti lankytojus atsakomybės už vietą, už jos programą ir joje galiojančias taisykles. Ataskaitose apie kaimynystės namų atida-

že młodzi nie ma przestrzeni do tego by ćwiczyc dorostą formę bycia w społeczeństwie. W prawie wszystkich przestrzeniach w jakich funkcjonują młode osoby, są pod kontrolą dorosłych: szkoła, dom, zajęcia pozalekcyjne, samochód czy komunikacja publiczna¹¹. W tej perspektywie jest niezwykle istotne by młodzię współtworzyła swoje miejsca w mieście, miała możliwość bycia we własnej grupie, tworzenia własnej przestrzeni do samostanowienia w swojej grupie rówieśniczej. Być może dlatego potrzebne jest oddzielenie, symboliczne znaczenie własnego miejsca (nie ma takiej możliwości w miejscach współdzielonych)¹², w którym młodzię może sama określać reguły i być za nie odpowiedzialna.

nad rozwiązaniami przestrzennymi

Duże znaczenie dla takiej odrębności ma przestrzeń. Pojawiają się zatem pytania jak ją wizualnie oddzielić, a następnie przyciągnąć do niej młodzię, jak ją jej oddawać, gdzie stawiać granice oraz czego w niej potrzeba. A jednocześnie jak sprawić by nie została „skolonizowana”, żeby pozostała otwarta na nowych użytkowników.

W Vilkaviskis, otwarte centrum funkcjonuje obok placówki edukacyjnej, ma osobne wejście i inaczej zorganizowaną oddzielną kilkupiętrową przestrzeń¹³. W relacji młodych kuchnia funkcjonuje tam na zasadach jadłodzielni - zwozi się tam produkty niewykorzystane gdzie indziej, dzięki czemu w lodówce zawsze jest coś do zjedzenia. Są też kanapy, pufy, dostępny sprzęt multimedialny. Ma to być miejsce do spędzania czasu - przychodzenia tam po szkole, na zajęcia, ale także żeby posiedzieć lub zjeść, odpocząć, ponudzić się albo „się przechować”. Pewne grupy użytkowników przyciąga tam pokój fotograficzny i sala muzyczna.

rymą bendradarbiavimui su jaunimu teigiama, kad jauni žmonės neturi erdvės, kad galėtų praktikuoti suaugusiųjų egzistavimo visuomenėje formą. Beveik visose erdvėse funkcionuojantys jauni žmonės yra kontroliuojami suaugusių: mokykloje, namuose, neakivaizdinėje veikloje, automobilyje ar viešajame transporte¹¹. Šiuo požiūriu yra nepaprastai svarbu, kad jaunimas bendrai kurtų savo vietas mieste, turėtų galimybę būti savo grupėje, kurti savo erdvę apsisprendimui savo bendraamžių grupėje. Galbūt todėl yra reikalingas atskyrimas, simbolinė savo vietas reikšmė (tokios galimybės nėra bendrai naudojamos vietose)¹², kurioje jaunimas pats gali nustatinėti taisykles ir būti už jas atsakingais.

apie erdvinius sprendimus

Didelę reikšmę tokiai atskirčiai turi erdvė. Todėl atsiranda klausimai apie tai kaip ją vizualiai atskirti, o paskui pritraukti į ją jaunimą, kaip ją atiduoti, kur nustatyti ribas ir ko joje reikia. Ir tuo pačiu metu padaryti taip, kad jį nebūtų „kolonizuota“, kad ji liktų atvira naujiems naudotojams. Vilkaviškyje atidarytas centras veikia šalia švietimo įstaigos, turi atskirą įėjimą ir kitaip organizuotą kelių aukštų erdvę¹³. Pagal jaunimo pasakojimą virtuvė ten veikia maisto dalijimosi principu - ten yra produktai iš Maisto banko, todėl šaldytuve visada yra kažko pavalgyti. Taip pat yra sofas, sėdmaišiai ir laisvai prieinama multimedijos įranga. Tai yra laiko praleidimo vieta - atvykimo po mokyklos, į užsiėmimus, taip pat pasėdėjimui ar pavalgymui, pailsėjimui, nuobodžiavimui ar tiesiog „buvimui“. Kai kurias naudotojų grupes ten traukia fotografijos kambarys ir muzikos salė.

W Kadrze Przejście Młodzieżowa ma wciąż charakter warsztatowo-biurowy i w myśl idei oddawania jej użytkownikom czeka na urządzenie przez nich samych. Z drugiej strony – zgodnie z zamysłem jej twórców utrzymuje charakter wielofunkcyjny, może być MAL-em, salą warsztatową, ruchową, miejscem obrad. Jest zlokalizowana obok sal administracyjno-technicznych. Z jednej strony jest to problematyczne, bo młodzi są niejako oddzieleni od aktywności w Domu Kultury. Z drugiej ma potencjał miejsca ukrytego, tylko dla wtajemniczonych. Obok MAL-u znajduje się kuchnia będąca także pomieszczeniem socjalnym dla pracowników Domu Kultury. Sale specjalistyczne (studio fotograficzne, sale sportowe, muzyczne) znajdujące się na innych piętrach budynku mogą być udostępniane przez koordynatora na prośbę młodzieży.

nad użytkownikami

Koordynatorzy MAL-i pytani o to jak trafia do nich młodzież¹⁴ wspominali o przybliżeniu poprzez członków rodziny, pracowników socjalnych, rówieśników, instruktorów zajęć. Przychodzą też całościowo grupy zorganizowane, potencjalni wolontariusze, osoby znające przestrzeń z poprzednich wydarzeń. Jako etap tego przybliżenia koordynatorzy wyodrębniają, nierzadko długie, przyglądanie się. Znane miejsce i znane osoby ułatwiają wejście¹⁵. Jako ważny element zapoznawana się z młodzieżą wymieniają potrzebę wpisania się miejsca „w grupową mapę miejsc, w których spędza się czas”, żeby dało się „wejść, zobaczyć i wiedzieć, że przychodzą tu koledzy i koleżanki” z zachowaną możliwością podpatrywania a nie uczestnictwa.

Litewscy uczestnicy projektu, korzystający

KADR Kultūros Namų erdvė vis dar yra dirbtuvės ir biuro pobūdžio, ir pagal jos suteikimo vartotojams idėją laukia, kada jie patys ją įrengs. Kita vertus – kaip jo kūrėjų sumanyta – palaiko daugiafunkcinį pobūdį, gali būti jaunimo Lokalia Aktyvumo Vieta, dirbtuvėmis, judėjimui skirta sale, pasitarimų vieta. Ji randasi šalia administracinių – techninių kambarių. Viena vertus, tai yra problematiška, nes jaunimas yra kaip ir atskirtas nuo Kultūros Namų veiklos. Kita vertus turi potencialą paslėptos, skirtos tik apie ją žinantiems vietas. Šalia Lokaliao Jaunimo Aktyvumo Vietos yra virtuvė, kuri taip pat yra Kultūros Namų darbuotojų socialinė patalpa. Esančiomis kituose pastato aukštuose specializuotais kambariais (foto studija, sporto ir muzikos kambariai) jaunimo prašymu leidžia naudotis koordinatorius.

apie lankytojus

Paklausti apie tai, kaip jaunimas¹⁴ pas juos patenka, Jaunimo Lokalių Aktyvumo Vietų koordinatoriai kalbėjo apie pritraukimą per šeimos narius, socialinius darbuotojus, bendraamžius, užsiėmimų instruktorius. Ateina taip pat pilnai organizuotos grupės, potencialūs savanoriai, asmenys susipažinę su erdve jau iš ankstesnių įvykių. Kaip atvykimo etapą koordinatoriai dažnai išskiria ilgą stebėjimą. Žinoma vieta ir žinomi asmenys atvykimą palengvina¹⁵. Kaip svarbų susipažinimo su jaunimu elementą vardina vietas įrašymą į „grupinį žemėlapių vietų, kuriose yra leidžiamas laikas“, kad būtų galima „įeiti, pamatyti ir žinoti, kad čia ateina draugai ir draugės“ su išsaugotą galimybę stebėjimo bet ne dalyvavimo.

Lietuvos projekto dalyviai, kurie kasdien naudojasi Atviro Jaunimo Centro erdve Vilkiškiųje, daugumoje yra centro švietimo sekcijų nariais.

na co dzień z przestrzeni Otwartego Centrum Młodzieży w Wilkaviskis – są w większości członkami sekcji edukacyjnych centrum. Wielu przychodzi tam już od kilku lat (na przykład uczestnicy naszego projektu są związani długotrwale z zespołem folkowym). Gdy centrum było otwierane w 2016 roku łatwiej było o pierwszych użytkowników.

W Kadrze grupa najwcześniej korzystająca z przestrzeni to Młodzieżowa Rada Dzielnicy Mokotów, której wyznaczono tu siedzibę. Wydaje się to być dobrym zjawiskiem – pozwala na potencjalne zakorzenienie świadomości istnienia przestrzeni w lokalnym środowisku. Jednocześnie zaistnienie przestrzeni wśród młodych radnych zwiększa szanse przyciągnięcia do niej innych aktywnych ludzi. W Kadrze poświęca się dużo uwagi także inicjatywom grup nieformalnych. Wiele jednak wątpliwości nastrocza ich stosunkowo mała obecność w przestrzeni.

nad związkiem z instytucją

I w Kadrze i w Wilkaviskis można tworzyć osobną przestrzeń w ramach domu kultury, domu młodzieżowego, ale od pewnych ograniczeń się nie ucieknie – pojawia się konieczność dostosowania do pewnego savoir-vivre'u wspólnego bycia w instytucji (pewnej instrukcji obsługi partnera, konieczności przypisania odpowiedzialności za wspólne przestrzenie, docenienia używanego przestrzeni w niektórych sytuacjach). Można to potraktować jako proces uczenia młodzieży, ale bezsprzecznie zagraża on autonomiczności przestrzeni. Podobnie jeśli chodzi o prawo – we wszelkich działaniach z młodzieżą pojawia się pytanie kto ponosi odpowiedzialność za grupę, za szkody, za skutki podejmowanych przez młodzież działań lub chociażby co z legalnym do-

Daug ateina ten jau kelis metus (pvz., mūsų projekto dalyviai ilgą laiką yra susiję su liaudies folkloro grupe). Kai 2016 m. centras buvo atidaromas, rasti pirmuosius naudotojus buvo lengviau. KADR Kultūros Namuose erdvę anksčiausiai naudoja Mokotów apygardos Jaunimo taryba, kuriai čia yra paskirta buveinė. Atrodo, kad tai yra geras reiškinys – tai leidžia galimai suprasti, kad vietos aplinkoje tokia erdvė yra. Tuo pačiu metu informacijos apie erdvės egzistavimą paskleidimas tarp jaunų tarybos narių didina galimybę pritraukti į ją kitus aktyvius asmenis. KADR Kultūros Namuose didelis dėmesys taip pat yra skiriama neformalių grupių iniciatyvoms. Tačiau daug abejonių atsiranda dėl jų santykinai mažo buvimo šioje erdveje.

apie ryšį su institucija

Ir KADR kultūros namuose ir Vilkiškiųje galima sukurti atskirą erdvę kultūros namų aplinkoje, jaunimo namuose tačiau nuo kai kurių apribojimų niekur nepabėgsime – atsiranda būtinybė prisitaikyti prie tam tikro bendrojo būvimo institucijoje savoir-vivre (tam tikros partnerio aptarnavimo instrukcijos, būtinybės priskirti atsakomybę už bendrąsias erdves, kai kuriose situacijose erdvės skolinio vertinimo). Tai gali būti traktuojama kaip jaunimo mokymosi procesas, tačiau tai neabejotinai kelia grėsmę erdvės autonomijai. Panašiai yra jei eina kalba apie teisę – visose veiklose srityse su jaunimu atsiranda atsakomybės klausimas. Kas prisiima atsakomybę už grupę, už žalą, už veiksmų, kurių ėmėsi jaunimas, pasekmes, ar bent kaip yra su legalia prieiga prie filmų. Jei jaunimo poreikiu yra savo tapatybės kūrimas suaugusiųjų aktyse, bet santykiuose be kontrolės – tai institucijoje tokie santykiai bus netikri. Čia nėra galimybės visiškai išėiti iš po suaugusiųjų sparnų.

stępem do filmów. Jeśli potrzebą młodzieży jest budowanie swojej tożsamości w oczach dorosłych, ale w relacji poza-kontrolą – to w instytucji będzie to relacja pozorna. Nie ma tu możliwości całkowitego wyjścia z pod skrzydeł dorosłych.

Zdecydowanie zaletą bliskiej relacji z instytucją jest finansowanie – zarówno jeśli chodzi o możliwości inwestowania w przestrzeń, jak i w projekty młodych użytkowników. Współpraca z instytucją daje także – co widać na przykładzie Vilkaviskis – grupy pierwszych potencjalnych użytkowników miejsc młodzieżowych, którzy przyciągają następnych.

Młodzież funkcjonuje już w wielu strukturach instytucjonalnych tj. szkoły, uczelnie, zajęcia pozalekcyjne, świetlice, rodzina. Są to różne sieci zależności o określonych zasadach. Pojawia się zatem pytanie czy młodzieży potrzebne jest kolejne miejsce. Jednocześnie miejsca młodzieżowe zasadniczo różnią się od ognisk młodzieżowych, które mają określony cel programowy i ofertę zajęć, zasady funkcjonowania i zachowania. Jednym z głównych założeń funkcjonowania miejsc młodzieżowych jest kładzenie nacisku na inicjatywę i pomysł samych zainteresowanych. W takim kontekście kompetencje prowadzących zmieniają swój charakter.

nad kadrą

Jednym z najważniejszych aspektów przyciągających młodzież do instytucji jest kadra. Potrzeba¹⁶ zaproszenia oraz osoby, która działa bez określonego celu programowego, określonych zasad zachowania – ma za to czas na indywidualne podejście. Koordynatorzy MAL-i podkreślają wagę języka i podejścia do młodych ludzi: ważne, żeby młodzi nie mieli poczucia bycia zasobem domu kultury,

Glaudaus ryšio su institucija tikrai teigiama puse yra finansavimas - investavimo galimybių prasme kiek į erdvę, tiek į jaunųjų vartotojų projektus. Bendradarbiavimas su institucija taip pat duoda - kas matosi Vilkaviškio pavyzdyje - pirmųjų potencialių jaunimo vietų naudotojų grupės, kurios pritraukia kitas.

Jaunimas jau veikia daugelyje institucijų struktūrų, t.y. mokyklose, mokymo įstaigose, neakivaizdinėje veikloje, bendruomenių kambariuose ir šeimoje. Tai yra skirtingi priklausomybių tinklai su konkrečiomis taisyklėmis. Tuomet kyla klausimas, ar jauniems žmonėms reikia dar vienos eilinės naujos vietos. Tuo pačiu metu jaunimo vietos iš esmės skiriasi nuo jaunimo centrų, turinčių konkretų programos tikslą ir užsiėmimų pasiūlymą bei veiklos ir elgesio taisykles. Viena iš pagrindinių jaunimo vietų funkcionavimo priedų yra pačių suinteresuotų iniciatyvos ir idėjos ypatingas pabrėžimas. Tokiame kontekste lyderių kompetencijos keičia savo charakterį.

apie personalą

Vienas iš svarbiausių jaunus žmones pritraukimo į institucijas aspektų yra personalas. Poreikis kvietimo¹⁶ bei asmens, kuris veikia be konkrečių programos tikslų, konkrečių elgesio taisyklių - tačiau turi laiko individualiam priėjimui. Lokalių Jaunimo Aktyvumo Vietų koordinatoriai pabrėžia kalbos ir požiūrio svarbą jaunimui: svarbu, kad jauni žmonės nesijaustų būdami kultūros namų ištekliais, jaustų, kad jie yra traktuojami lygiomis teisėmis su suaugusiais. Partnerystės santykiai taip pat yra svarbūs kuriant vietos tapatybę - koordinatorius neturėtų prisiimti mokytojo ar globėjo vaidmens, bet „ramiai stebėti ir remti“ (vieta jaunimui nėra bendruomenių kambarys).

Vilkaviškyje atrodo, kad požiūris šiek tiek skiriasi - vietos koordinatorius siūlo bendrą veiklą, jo

a także by czuli, że są traktowani na równi z dorosłymi Relacje partnerskie są ważne też dla budowania tożsamości miejsca - koordynator nie powinien przyjmować roli wychowawcy czy opiekuna, natomiast „spokojnie obserwować i wspierać” (miejsce młodzieżowe nie jest świetlicą).

W Vilkaviskis podejście zdaje się być nieco inne - opiekun miejsca proponuje wspólne działania, jego rola to łagodne wprowadzenie w aktywność. Jest jednak cienka granica między indywidualnym podejściem i poprowadzeniem w działanie, a mentorowaniem. Wydaje nam się, że przestrzenie mogą zapewniać możliwość swobodnego bycia tylko przy relacji partnerskiej opartej na dużej dozie zaufania. *Žeby nie traktuoti młodzių po macoszemu* (Daniel, opiekun MAL-u w Kadrze).

vaidmuo yra švelnus veiklos skatinimas. Vis dėlto yra plona linija tarp individualaus priėjimo, vedimo prie veiklos ir mentorystės. Mums atrodo, kad erdvės gali užtikrinti laisvo būvimo galimybę tik esant didelio pasitikėjimo partnerystės ryšiui. *Kad netraktuoti jaunimo kaip posūnio* (Daniel, Lokalios Aktyvumo Vietos prižiūrėtojas KADR Kultūros Namuose).

Wnioski Išvados

Sytuacja przestrzeni, którą opracowywaliśmy z młodzieżą jest specyficzna z wielu powodów. Jej ulokowanie na terenie Domu Kultury, a więc instytucji, a jednocześnie nasza chęć by działała na zasadzie Przestrzeni Sąsiedzkiej i była miejscem autonomicznym stanowią pewien potencjał, a zarazem zagrożenie. Bez wątplienia zasobem tej sytuacji¹⁷ jest różnorodność i otwartość na pojawiające się inicjatywy i pomysły, pomocny będący na miejscu koordynator, brak narzuconego regulaminu, ról, struktury. Plusami są też z pewnością możliwości: finansowego utrzymania miejsca, dowspólnego spędzania czasu, bycia bezustalonego programu, wyposażonego w sprzęt: multimedia, projektor, planszówki, gry oraz w zaplecze kuchenne. A także nieformalność MAL-u - nie trzeba być przedstawicielem klasy, szkoły, organizacji, żeby skorzystać z przestrzeni. Zagrożenia wynikające z tej koncepcji to między innymi trudna formuła domu sąsiedzkiego dla młodzieży: brak pomysłów na działania w świecie przyzwyczajającym raczej do roli konsumenta usług, brak inicjatywy, brak lidera działań, oczekiwanie od młodzieży, że sama przyjdzie do domu sąsiedzkiego, że będzie już wiedziała co i jak chce zrobić. Ponadto splendor, renoma miejsca, które mogą być zawstydzające i dystansujące oraz postrzegane jako mało atrakcyjne - jako kolejna instytucja w życiu młodego człowieka.

Potrzeby młodzieży są różne. Nie można więc stworzyć jednej receptury - bardziej pewien kodeks dobrych praktyk współpracy, które mogłyby być stosowane w miejscach młodzieżowych. Na podstawie rozmów z uczestnikami projektu jako najważniejsze w podejściu do młodzieży wyróżnilibyśmy:

- zaufanie na wstępie i dopuszczenie pomyłki;

Mūsų kartu su jaunimu sukurtos erdvės situacija yra specifiška dėl daugelio priežasčių. Jos vieta Kultūros Namuose, tai reiškia institucijoje, o taip pat mūsų noras kad ji veiktų kaimynystės erdvės pagrindu ir būtų autonominė vieta turi tam tikrą potencialą bet tuo pačiu gali kelti ir grėsmę. Neabejotina, kad šios situacijos pranašumais¹⁷ yra: įvairovė ir atvirumas naujoms iniciatyvoms ir idėjoms, teikiantis pagalbą esantis vietoje koordinatorius, nustatytų iš viršaus taisyklių, vaidmenų ir struktūros nebūvimas. Be to, teigiamais dalykais be abejo yra: laiko praleidimo vietos finansavimas, fiksuotos programos neturėjimas, aprūpinimas įranga: multimedijos, projektorius, stalo žaidimai, žaidimai o taip pat virtuvė. O taip pat Jaunimo Lokalios Aktyvumo Vietos neformalumas - galima pasinaudoti erdve nebūnant klasės, mokyklos ar organizacijos atstovu. Rizika, kylanti iš šios koncepcijos tai tarp kito sudėtingą kaimynystės erdvės jaunimui formulę: veiklos idėjų stoka pasaulyje, kuris pratina labiau prie paslaugų vartotojo relės, iniciatyvos stoka, veiksmų lyderio stoka, lūkesčiai, kad jaunimas pats ateis į kaimynystės namus, kad jau žinos ką ir kaip nori padaryti. Be to, vietos išorinis blizgesys, reputacija, kurie gali būti gėdingi ir atstumiantys bei suvokiami kaip mažai patrauklūs - kaip dar viena institucija jauno žmogaus gyvenime.

Jaunimo poreikiai yra skirtingi. Todėl negalima sukurti vieno recepto - geriau yra tam tikras gerų bendradarbiavimo praktikų kodeksas, kuris galėtų būti taikomas jaunimo vietose. Remiantis pokalbiais su projekto dalyviais kontakte su jaunimu svarbiausiais išskirtumėme:

- pasitikėjimą pradžioje ir leidimą suklysti;
- tam tikrą taisyklių laisvę;
- protingą paramą - motyvaciją, o ne spaudimą, jaunimo idėjų ir poreikių priežiūrą, tuo pačiu paliekant jiems laisvę¹⁸;

- pewną swobodę zasad;
- mądre wspieranie – inspirowanie, a nie naciskanie, opieka nad pomysłami i potrzebami młodzieży przy równoczesnym pozostawianiu im wolności¹⁸;
- procesualną formułę działalności oraz jej eksperymentalne nacechowanie;
- dopuszczenie „nicnierobienia”;
- traktowanie młodzieży na takich samych zasadach jak inne grupy.

Wypytyjąc o metody działań w Vilkvaviskis i obserwując sytuację w Kadrze najlepsza wydaje nam się hybrydowa forma działań w miejscach młodzieżowych. Pierwszym krokiem powinno być stworzenie grupy użytkowników, przyciągnięcie młodych, kreowanie sytuacji ułatwiających oswojenie się z miejscem - tak jak dzieje się to w Vilkvaviskis. Wiąże się to z rolą opiekuna przestrzeni jako inicjatora pewnych działań, pokazującego jakie aktywności można tam zrealizować i promującego miejsce tak, żeby zaistniało na społecznej mapie świata młodych ludzi. Następnie istotna jest próba oddania przestrzeni młodzieży – do tego dążymy w DK Kadr. Taka sytuacja daje także czas na nauczenie się razem wspólnego bycia w przestrzeni, wypracowanie zasad, wyposażenie użytkowników w alfabet części wspólnych i kodeks praktyk przebywania razem, budowania zaufania - a następnie oddawania miejsca użytkownikom.

- procesinę veiklos formułę bei jos eksperimentinį pobūdį;
- “nieko nedarymo” leidimą;
- jaunimo traktavimą taip pat, kaip ir kitas grupes.

Klausinėjant apie veiklos metodus Vilkvaviškyje ir stebint situaciją KADR Kultūros Namuose mums atrodo, kad hibridinė veiklos forma jaunimo vietose yra geriausia. Pirmu žingsniu turi būti naudotojų grupės sukūrimas, jaunų žmonių pritraukimas, situacijų, lengvinančių pripratimą prie vietos sudarymas - taip tai vyksta Vilkvaviškyje. Tai yra susiję su erdvės globėjo kaip tam tikrų veiksmų iniciatorius vaidmeniu, kuris parodo kokią veiklą galima ten realizuoti ir eksponuoja vietą taip, kad ji atsirastų socialiniame jaunų žmonių pasaulio žemėlapyje. Tada esminiū yra bandymas erdvę suteikti jaunimui - to mes siekiame KADR kultūros namuose. Tokia situacija duoda taip pat laiko išmokti bendro būvimo erdvėje, sukurti principus, aprūpinti naudotojus bendrujų dalių abėcėle ir būvimo kartu praktikos kodeksu, didinti pasitikėjimą – o paskui perduoti vietą naudotojams.

¹ Conception of Open youth centres and space approved by the Order No. 2V-38- (1.4) of the Director of Department of Youth Affairs of 7 April 2010 (http://www.youthpolicy.org/library/wp-content/uploads/library/2014_EU_Youth_Work_Study_Country_Report_Lithuania.pdf).

² My colleague Virginia and I are truly satisfied about the youth's intention not only to lounge about, meet their friends and have a cup of tea but also go with various suggestions and ideas, which we try to bring to life together.

³ Youth centre is the place where I can meet and spend time with my friends no matter what weather conditions are outside. Also there are studio photography equipment so I go there to learn photography and take photos.

⁴ The thing that makes me come there is a music room where I can fulfil my goal of learning to play as many instruments as I can.

⁵ PROGRAM MŁODA WARSZAWA „Miasto z klimatem dla młodych 2016-2020”, s. 6.

PROGRAMA JAUNA VARŠUVA „Miestas su klimatu jauniems 2016-2020”, pslp. 6.

⁶ M. Domański „Przestrzeń Młodzieżowa. Wstępna praca nad młodzieżowym Miejscem Aktywności Lokalnej w Domu Kultury Kadr w Warszawie”, grudzień 2017. M. Domański „Jaunumo Erdvė. Įvadinis darbas apie Lokalią Jaunimo Aktyvumo vietą Personalo kultūros namuose Varšuvoje”, gruodis 2017.

⁷ Tamże. Ten pat.

⁸ Także z późniejszych rozmów: Ja bym dodała klimatyzator. I bardzo otwarta przestrzeń z oknami, które można otwierać. I taka, którą można łatwo przerabiać – Wiktoria.

Taip pat iš vélesnių pokalbių: Aš pridėčiau kondicionerių. Ir labai atvira erdvė sau langais, kuriuos galima atidarinėti. Ir tokia, kurią galima lengvai keisti – Wiktoria.

⁹ M. Domański „Przestrzeń Młodzieżowa. Wstępna praca nad młodzieżowym Miejscem Aktywności Lokalnej w Domu Kultury Kadr w Warszawie”, grudzień 2017.

M. Domański „Jaunumo Erdvė. Įvadinis darbas apie Lokalią Jaunimo Aktyvumo vietą Personalo kultūros namuose Varšuvoje”, gruodis 2017.

¹⁰ Bazowaliśmy na wewnętrznym raporcie Centrum Komunikacji Społecznej Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy „Otwieranie domów sąsiedzkich na dialog i współpracę z młodzieżą – raport z I etapu pracy. Podsumowanie rozmów z koordynatorami i warsztatów z młodzieżą. Wnioski, rekomendacje” opracowywanego w roku 2016, w którym wspomniane problemy są wnikliwie opisane.

Rėmėmės vidiniu Varšuvos miesto valdybos socialinės komunikacijos Centro ataskaita „Kaimynystės namų atsidarymas dialogui ir bendradarbiavimui su jaunimu – I darbo etapo ataskaita. Seminarų su jaunimu ir pokalbių su koordinatoriais apibendrinimas. Išvados. Rekomendacijos” sudaryto 2016 metais, kuriame minėtos problemos yra atidžiai aprašyto

¹¹ Tamże, s. 14. Ten pat, pslp. 14.

¹² Tamże, s. 14. Ten pat, pslp. 14.

¹³ <https://www.facebook.com/Vaikuirjaunimocentras/videos/987057821352936/>.

¹⁴ Wspomniany już raport „Otwieranie domów sąsiedzkich na dialog i współpracę z młodzieżą – raport z I etapu pracy. Podsumowanie rozmów z koordynatorami i warsztatów z młodzieżą. Wnioski, rekomendacje”. J au minėta ataskaita „Kaimynystės namų atsidarymas dialogui ir bendradarbiavimui su jaunimu – I darbo etapo ataskaita. Seminarų su jaunimu ir pokalbių su koordinatoriais apibendrinimas. Išvados. Rekomendacijos”.

¹⁵ Tamże. Ten pat.

¹⁶ Tamże. Ten pat.

¹⁷ Przy tej pobieżnej analizie bazowaliśmy na notatkach poprzednich koordynatorów MAL-u w Kadrze.

Šioje greitoje analizėje rėmėmės ankstesnių Personalo Kultūros Namų Jaunimo Aktyvumo Vietų koordinatorių užrašais.

¹⁸ M. Domański „Przestrzeń Młodzieżowa. Wstępna praca nad młodzieżowym Miejscem Aktywności Lokalnej w Domu Kultury Kadr w Warszawie”, grudzień 2017.

M. Domański „Jaunumo Erdvė. Įvadinis darbas apie Lokalią Jaunimo Aktyvumo vietą Personalo kultūros namuose Varšuvoje”, gruodis 2017.

Dziękujemy uczestnikom projektu:

Adrianna Baranowska,
Aleksandra Dzwonek,
Adam Franiak,
Roman Franiak,
Joanna Janicka,
Wiktoria Kostrzewa,
Jakub Kacperski,
Sabina Matulka,
Konrad Mucha,
Gabriela Żanowska,
Maria Kuczyńska,
Daniel Szatkowski,
Danielius Bulvicius,
Karolina Buzaitė-Bisikirskienė,
Virginija Denutienė
Mantas Kudirka,
Benas Laskevicius,
Vita Laskevičiūtė,
Justė Lažauninkaitė,
Rūta Mikulytė,
Martynas Mykolaitis,
Ieva Povilaitytė,
Viktorija Zaveckaitė,
Regimantas Žekas.

Redaktorzy: Maria Kuczyńska, Daniel Szatkowski,
Zbigniew Darda

Fotografie: Zbigniew Darda, Viktorija Zaveckaitė

Redakcja i korekta: Katarzyna Widźgowska

Projekt graficzny: Jarosław Chaber

Dėkojame projekto dalyviams:

Adrianna Baranowska,
Aleksandra Dzwonek,
Adam Franiak,
Roman Franiak,
Joanna Janicka,
Wiktoria Kostrzewa,
Jakub Kacperski,
Sabina Matulka,
Konrad Mucha,
Gabriela Żanowska,
Maria Kuczyńska,
Daniel Szatkowski,
Danielius Bulvicius,
Karolina Buzaitė-Bisikirskienė,
Virginija Denutienė
Mantas Kudirka,
Benas Laskevicius,
Vita Laskevičiūtė,
Justė Lažauninkaitė,
Rūta Mikulytė,
Martynas Mykolaitis,
Ieva Povilaitytė,
Viktorija Zaveckaitė,
Regimantas Žekas.

Redaktoriai: Maria Kuczyńska, Daniel Szatkowski,
Zbigniew Darda

Fotografijos: Zbigniew Darda, Viktorija Zaveckaitė

Redagavimas ir korektūra: Katarzyna Widźgowska

Grafikos projektas: Jarosław Chaber

Wydawca: Dom Kultury „KADR” w Dzielnicy Mokotów m. st. Warszawa

Leidėjas: Kultūros namai „KADR” Mokotów apygardoje Varšuvos mieste

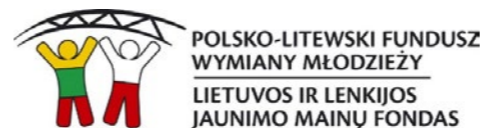

Partner projektu: Centrum Dzieci i Młodzieży w Vilkaviskis

Projekto partneris: Vilkaviškio vaikų ir Jaunimo Centras

Publikację sfinansował / Knygos leidybą finansavo:

Publikacja dostępna na licencji Creative Commons. Uznanie autorstwa 4.0. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz autorów i Domu Kultury Kadr. Pełna treść licencji dostępna na stronie <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.pl>. Zezwala się na dowolne wykorzystanie treści publikacji pod warunkiem wskazania autorów oraz podania informacji o licencji.

Leidiny priemas pagal Creative Commons licenciją. Autorystė 4,0. Tam tikros autorių ir Personalo kultūros centro teisės apsaugotos. Pilnas licencijos turinys pateikiamas svetainėje creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.lt. Bet koks turinio naudojimas leidžiamas su sąlyga, paskelbti autoriai bei licencijos informaciją.

Wyłączną odpowiedzialność za treść publikacji ponosi wydawca. Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji oraz Ministerstwo Edukacji Narodowej nie odpowiadają za wykorzystanie tych informacji w jakikolwiek sposób.

Leidėjas yra vienintelis atsakingas už leidinio turinį. Švietimo sistemos plėtros fondas ir Nacionalinio švietimo ministerija nėra atsakingi už šios informacijos bet kokią panaudojimą.

ISBN 978-83-944813-3-9

Warszawa 2018/ Varšuva 2018